

شناخت و کشف استعداد نوآموزان

شناخت و کشف استعداد نوآموزان

هما آهی کارشناس اسبق دانش آموزان استثنایی

جیمز کاتل روان‌شناس معروف آمریکایی، تحت تأثیر فوق‌العاده گالتون قرار گرفت. او در سفر خود به اروپا و سخن‌رانی در دانشگاه کمبریج، دلایل موثقی در لزوم اندازه‌گیری اختلافات فردی و استعدادهای گوناگون و تأثیر آن‌ها در پیشبرد برنامه‌های آموزشی و اجتماعی ایراز داشت و در بازگشت به آمریکا، در مقاله‌ای که به سال ۱۸۹۰ منتشر کرد، برای اولین بار در روان‌شناسی، عنوان «آزمون روانی» را به کار برد.

مقارن همین احوال در فرانسه این فکر توسط **آلفرد بیته** مورد مطالعه عمیق و دقیق قرار گرفت و روش‌های اندازه‌گیری هوش و استعدادهای گوناگون به وسیله او تدوین یافت. دلیل آن هم این بود که وزیر آموزش و پرورش فرانسه به سال ۱۹۰۴ عده‌ای از صاحب‌نظران را مأمور مطالعه دربارهٔ کودکان استثنایی (حسن عقلی کمتر از طبیعی) کرد. در نتیجه، بیته به کمک همکار خود سیمون، اولین آزمون مخصوص خود را که به نام «بیته-سیمون» مشهور شده است، در سال ۱۹۰۵ انتشار داد.

این آزمون که مخصوص کودکان سه تا یازده ساله بود، می‌خواست تنوعات و اختلافات گوناگون و وسیع رفتاری افراد را با تکیه بر قضاوت، ادراک، تعقل و استدلال بچها - که بیته آن‌ها را اصول اساسی هوش تلقی می‌کرد - بسنجد و کشف کند. در سال ۱۹۰۸ بیته و

امروزه در همه جا، شناختن کامل افراد و پی بردن به تفاوت‌های فردی و اندازه‌گیری صفات روانی آن‌ها، یکی از مؤثرترین راه‌ها در پیشبرد برنامه‌های آموزشی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی شناخته شده است و بدین منظور از تست‌های روانی خاص برای اندازه‌گیری هوش، شخصیت، قدرت، خلاقیت، تمایلات، معلومات و استعدادهای گوناگون استفاده می‌شود.

تست یا آزمون روانی چیست؟

تست یا آزمون روانی مجموعه پرسش‌هایی است که برای سنجیدن صفات روانی به کار می‌رود و درست مانند عمل آزمایش در علوم دیگر است.

همان‌طور که شیمی‌دان خون مریض یا آب محلی را آزمایش می‌کند و آن را از یک یا چند جهت مورد نظر قرار می‌دهد، آزمون‌های روانی نیز می‌توانند یک یا چند جنبه صفات روانی را اندازه‌گیری کنند. برای اینکه ببینیم چرا این فکر در اذهان رسوخ یافت که به اندازه‌گیری صفات روانی توجه شود و چگونه می‌توان این سیر تحولی را به کمال رساند، به ذکر تاریخچه مختصری در این زمینه می‌پردازیم.

تاریخچه آزمون‌های روانی

پدر آزمون‌های روانی در دنیا **فرانسیس گالتون** زیست‌شناس انگلیسی است، زیرا وی اولین گام را در این راه برداشته است. دلیل آن هم علاقه شدید او به تحقیق در زمینه انتقال ژن‌های موروثی در انسان‌ها بود. بدین ترتیب، برای اولین بار موضوع احتیاج به تشخیص سنجش صفات خاصی که بین افراد یک خانواده وجود دارد مطرح شد. گالتون برای اولین بار چند مدرسه را مجبور کرد که برای دانش‌آموزان خود پرونده تحصیلی ترتیب دهند و روی فرد فرد دانش‌آموزان مطالعه و تحقیق کنند. او در نمایشگاه بین‌المللی سال ۱۸۸۴ آزمایشگاهی ترتیب داد که تمام بازدیدکنندگان می‌توانستند با پرداخت فقط سه پنی صفات روانی، نیروی بینایی و شنوایی و عضلانی و عکس‌العمل‌های عصبی خود را اندازه‌گیری کنند.

پدر آزمون‌های روانی در دنیا فرانسیس گالتون زیست‌شناس انگلیسی است، زیرا وی اولین گام را در این راه برداشته است. دلیل آن هم علاقه شدید او به تحقیق در زمینه انتقال ژن‌های موروثی در انسان‌ها بود.

فردی‌گرایی در روان‌شناسی

همان‌طور
که شرایط
اجتماعی،
سیاسی و
اقتصادی
کشورها
یکسان نیست،
صفات روانی
و اختلافات
فردی نیز
متفاوت است.
لذا آزمون‌های
تهیه شده در
یک کشور
نمی‌تواند
ملاک عمل در
کشور دیگر
قرار گیرد

همراه است. در این سال، گروهی از محققان آمریکایی مأموریت یافتند که تحت نظر جمعیت روان‌شناسان آمریکایی، مطالعه‌ی سابقه‌ی را آغاز کنند و معلوم دارند که چگونه روان‌شناسی می‌تواند در رهبری جنگ مؤثر افتد. بدین ترتیب، احتیاج به آزمون‌های گروهی، طوری که بتواند یک میلیون و نیم سرباز و کارمند تازه استخدام آماده به خدمت در جنگ را آزمایش روانی کند، مطرح شد.

درواقع، اندازه‌گیری تمایلات، ذوق، استعدادها و توانایی‌های این عده‌می‌توانست بهترین وسیله برای طبقه‌بندی و واگذاری مسئولیت‌ها و اداره واحدهای گوناگون به ایشان باشد و در نتیجه، حداکثر قابلیت و توانایی ایشان به سود وظیفه‌ای که به عهده داشتند جذب می‌شد. بدین ترتیب، کار آزمون‌های گروهی بالا گرفت و آزمون‌های متفاوت به وجود آمد. بعد از جنگ، دنباله‌ی این کار به مدارس، دانشگاه‌ها، مؤسسات کاریابی و مؤسساتی که به استخدام کارمند احتیاج داشتند نیز کشیده شد.

یکی از معروف‌ترین آزمون‌های گروهی، آزمون‌های و کسلر^۱ برای کودکان سنین قبل از مدرسه و نوجوانان و بزرگسالان است که در سال ۱۹۳۹ منتشر شد و در اندک مدتی در سراسر دنیا شهرت یافت.

از آنجا که آزمون‌های هوشی فقط بعضی از ظواهر و نشانه‌های هوشی را اندازه می‌گرفت، آزمون‌های دیگری هم در زمینه شناخت شخصیت، قدرت خلاقه، توانایی دروس نظری، معلومات عمومی، استعداد ریاضی، استعداد نویندگی، استعداد موسیقی، استعداد هنر و آزمون‌های راهنمایی و حرفه‌ای و غیره به وجود آمد که هنوز هم بر تکمیل و توسعه آن‌ها افزوده می‌شود.

نکته: این توضیحات درباره پیدایش و تغییر و تحول آزمون‌های روانی گذشته، از آشنایی مختصر با چگونگی به وجود آمدن این آزمون‌ها، این مسئله را نیز روشن می‌کند که به هیچ وجه محصول این آزمون‌ها صادر صدیقینی و دقیق نیست و نباید حتمی، دائمی و وحی منزل تلقی شود. بلکه کار آزمونگر همواره باید توسط خود او و دیگران تحت نظارت قرار گیرد. باید در تکمیل آزمون‌ها با پیشرفت زمان و هم‌چنین انطباق آن با اوضاع خاص کشورهای دیگر کوشش شود. زیرا همان‌طور که شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کشورها یکسان نیست، صفات روانی و اختلافات فردی نیز متفاوت است. لذا آزمون‌های تهیه شده در یک کشور نمی‌تواند ملاک عمل در کشور دیگر قرار گیرد.

سیمون آزمون دیگری برگزار کردند که در آن شماره سؤال‌ها بالا گرفته بود ولی برخی از سؤال‌های بدون نتیجه یا کم‌نتیجه حذف شده بود. در همین سال، آلفرد بینه اثر معروف خود را تحت عنوان «رشد و نمو هوش در کودکان» انتشار داد که هنوز هم از بهترین کتاب‌ها در زمینه هوش و اندازه‌گیری آن محسوب می‌شود. بالاخره صورت کامل «آزمون بینه - سیمون» به سال ۱۹۱۱ منتشر شد و شاید اگر بینه در این سال نمی‌مرد باز هم در این آزمون‌ها تجدید نظر می‌کرد. به هر حال، آزمون «بینه - سیمون» توجه کلیه روان‌شناسان دنیا را به خود جلب کرد و به خصوص روان‌شناسان آمریکایی دنباله کار را به دست گرفتند و آزمون‌های جالب توجهی به صورت‌ها و منظورهای متفاوت به وجود آوردند. از جمله تحت سرپرستی توماس آ. روان‌شناس معروف دانشگاه استنفورد آمریکا، در سال ۱۹۱۶ آزمون معروف «استنفورد-بینه» انتشار یافت.

در این آزمون‌ها برای اولین بار اصطلاح هوش‌بهر یا بهره هوشی عنوان شد و نسبت بین سن عقلی و سن تقویمی مورد توجه قرار گرفت. یکی دیگر از معروف‌ترین آزمون‌ها که همان سال هادر همین زمینه تهیه شد، آزمون «کولمن - بینه» بود که در سال ۱۹۱۲ انتشار یافت. این آزمون یکی از مهم‌ترین آزمون‌های خاص کودکان قبل از مدرسه است و به کمک آن می‌توان از کودک سه ماهه نیز آزمایش‌های هوشی به عمل آورد. آزمون‌های بینه با تمام محاسنی که داشت، چون انفرادی بود، بیشتر برای کارهای انفرادی و استثنایی و بیمارستانی قابل استفاده بود و نمی‌توانست جوابگوی احتیاجات عمومی در سطوح متفاوت باشد. بنابراین، روان‌شناسان در اندیشه آزمون‌های گروهی برآمدند و آن را به سرانجام رساندند.

آزمون‌های گروهی

پیدایش آزمون‌های گروهی با ورود آمریکا به جنگ جهانی اول، یعنی به سال ۱۹۱۷ میلادی،

پی‌نوشت

Francis Galton
James Cattle
Mental Test
Binet
Binet - Simon scale
Terman
Kuhlman - Binet
Weeksler

